
W 20-tą rocznicę śmierci

"Polityka jest poprawianiem świata,
które nigdy się nie kończy."

Sakaguchi Ango¹

=====

Polecane/Omawiane książki:

[a] Grzegorz Jaszowski: Zofia Kuratowska. Lekarz, polityk, dyplomata, Oficyna Wydawnicza RYTM, Warszawa 2000.

[b] Grzegorz Jaszowski, Zofia Kuratowska, Kawał świata, który widzieli i opisali, Wydawnictwo: Oficyna Wydawnicza RYTM, Warszawa 1993.

=====

Słowa kluczowe: córka wielkiego matematyka, polityk z 'krwi i kości', osiągnięcia naukowe, popularyzacja wiedzy, wicemarszałek Senatu RP

Seria: Profesorki Super-Babki

Nr: 33

Podseria: parlamentarzystki

Bohaterką kolejnego odcinka jest Pani Profesor Zofia Kuratowska. Właśnie mija 20 lat od Jej śmierci!! Młodzi Czytelnicy pewnie nie znają tej Postaci. Była lekarzem (specjalistka hematologii), politykiem (senatorką I, II i III kadencji – liczonych po 1989 roku) oraz dyplomatą. Urodziła się 20 lipca 1931 w Skolimowie, a zatem przed drugą wojną światową. Zmarła 8 czerwca 1999 w Pretorii, gdzie pracowała w placówce dyplomatycznej – była ambasadorem!! Gdzie jest Pretoria? Jej prochy znalazły się na Wojskowych Powązkach w Warszawie² i częściowo rozsypane w Afryce, która stała się Jej nową 'miłością'.

Jest październik roku 2019, właśnie odbyły się w Polsce wybory do Sejmu i Senatu. Mamy motto o poprawianiu świata. Warto się zastanowić o jakie zmiany nam chodzi!

O ile wyborca w ogóle się zastanawia przed wyborami. Jak się wybiera? Kogo się wybiera? Czym się kierujemy?

Nasza Bohaterka odcinka była córką słynnego polskiego matematyka Kazimierza Kuratowskiego [9, 10, 12] (patrz spis publikacji dodatkowych). Mam nadzieję, że nazwisko Ojca jest (może) znane. Należał do tzw. Polskiej Szkoły Matematycznej Lwowsko-Warszawskiej. On napisał wspomnienia, uporządkowane i dostarczone do druku przez Córkę w rok po jego śmierci [10]. Napisał także okolicznościową książeczkę popularno-

---

¹ https://www.zamyslenie.pl/kategorie/polityka_dyplomacja/; - powiedzonka.

² Wiadomość z polskiej Wikipedii (z dnia 19/09/2019)

https://pl.wikipedia.org/wiki/Zofia_Kuratowska;

---

naukową o 50-leciu matematyki w odrodzonej Polsce (1920-1970) [12]. Autor eseju (z kolei) napisał o Nim artykuł, a także miał honor zreferować tenże artykuł w ramach seminarium Katedry Matematyki ATH [9].

Eseista prowadzi na ATH przedmioty związane z teorią grafów. W każdym podręczniku z tej dziedziny (na całym świecie) wymieniane są dwa grafy Kuratowskiego K_5 and $K_{3,3}$, które są jedynymi grafami nieplanarnymi. Ojciec Bohaterki rozwiązał problem, który intrygował matematyków przez około 200 lat!! Autor zaprasza do zapoznania się także z sylwetką Ojca Bohaterki ... Planarność to własność grafu iż można go narysować na płaszczyźnie bez przecinania się linii będących krawędziami grafu. Do ojca Bohaterki jeszcze wrócimy.

Omawiane książki to m.in. biografia Bohaterki [a] napisana przez Jej męża. Niestety książka jest polecana, ale eseista jej nie czytał. Po półrocznym czekaniu nie była nigdy dostępna w żadnym antykwariacie on-line. Nie ma jej w Bielsku-Białej w bibliotekach, jest w Katowicach. Książkę [b] pożyczono z Książnicy Beskidzkiej. Zatem skupimy się na tej drugiej pozycji. Książka dotyczy podróży, które odbywała wspólnie z mężem lub małżonkowie osobno. Świadczy to o prywatnej pasji Bohaterki - poznać świat. Książka dotyczy wypraw do USA, Chin, Japonii, Meksyku, Wietnamu, Hiszpanii, Republiki Południowej Afryki itd. Świadczy to też o zamożności autorów książki oraz o związkach z „władzą” - inni nawet jeśli chcieliby pójść ich śladem, nie mają na to środków. Książka ma miękkie okładki, liczy 349 stron, kończy się spisem treści. Wydano ją w roku 1993, zatem 4 lata po upadku muru Berlińskiego w 1989 roku. Zatem większość wypraw odbyli małżonkowie z socjalistycznej Polski. Książka zawiera 3 wkładki kolorowych zdjęć na kredowym papierze - jest uszkodzona. Może ktoś ukradł jedną wkładkę? Zdjęcia są kolorowe. Dziś podróżowanie jest znacznie łatwiejsze, podniósł się też poziom zamożności obywateli, w tym rodzin z dziećmi.

Wracając do rodziny Bohaterki. Zofia miała genialnego Ojca, Warszawiaka, który na kilka lat zdecydował się na pracę naukową we Lwowie w latach trzydziestych XX wieku. Lata te były bardzo owocne naukowo. Jednak - w końcu - wrócił do Warszawy i tam też po wyzwoleniu osiadł i dalej pracował. We Lwowie pracował w latach 1927 - 1933. Córka urodziła się w 1931 w Skolimowie. Dlaczego żona Profesora nie była w okresie rozwiązania we Lwowie? Czy przeniosła się z maleńkim dzieckiem do męża? Czy mąż dojeżdżał do żony okresowo? Czy Zofia była wtedy choć na krótko we Lwowie? Może wyjaśnia to książka [a]. Natomiast później - jako ukochana (jedyna) córka - towarzyszyła często Ojcu w jego podróżach po Europie i świecie. Dom rodzinny ma ogromny wpływ na dzieci, przy czym dzieci naukowców nie zawsze przejmują taki kierunek życia jak ich rodzice. Ona jednak zaraziła się pasją do nauki, ale wybrała medycynę zamiast matematyki.

W książce [a] o Jej życiu opowiada mąż, Grzegorz Jaszuński, a także przyjaciele, współpracownicy oraz znajomi (wspomnienia zebrane z inicjatywy męża). To wyjątkowe w naszej serii, aby o Heroinie pisał małżonek, wyjątkowe. Niestety eseista nie czytał.

Mąż Bohaterki był pisarzem i dziennikarzem. W czasach socjalizmu był korespondentem w Nowym Jorku oraz Londynie. Podróżował po całym świecie. Napisał wiele książek, np. Londyńskie ABC. Potrafił zatem zamienić swoje wrażania, spostrzeżenia i doświadczenia

-----

w poradnik i przewodnik dla turystów udających się do Londynu. Czy bycie naukowcem jest ważniejsze od bycia dziennikarzem? Trudno ocenić, natomiast – młodzi czytelnicy nie są w stanie pojąć czasów socjalizmu – ktoś kto bywał na Zachodzie był tzw. KTOSIEM. Warto wiedzieć, że nie było EU (ani strefy Schengen), obywatele tzw. bloku komunistycznego musieli mieć wize do każdego kraju na tzw. zachodzie. Autor eseju w 1992 roku musiał starać się o wizę do Wielkiej Brytanii, której już nie potrzebował w kolejnych wyjazdach w 1993 i 1994 roku.

Mąż Bohaterki był o 20 lat starszy od swojej małżonki, co dzisiaj jest coraz rzadsze, ale Ich małżeństwo przetrwało, a On nawet przeżył Małżonkę o 2 lata. W Jej przypadku rak okazał się nieuleczalny. Zatem Jej podróże częściowo wiązały się z wyjazdami Jej męża.

Książka zaczyna się od podróży do USA i Meksyku. I co – oczywiście kłopoty z wizą do USA. Żebranina w konsulacie USA w Meksyku się udała i po kilku odmowach, po dwóch dniach wizyt – w końcu jest! (str. 14). Na stronie 16 czytamy: [w USA] w **1964** roku rozpoczęto znoszenie segregacji rasowej!!!!!!!!!!!!!! (1964) – równouprawnienie w zakładach pracy, likwidacja segregacji rasowej w szkolnictwie... Każdy musi sam to przeczytać.

Strona 48: „Pierwszy raz zobaczyłam Amerykę w 1962 roku. Spędziłam wówczas kilka miesięcy na Uniwersytecie w Chicago” tak zaczyna się część rozdziału pisanego przez Zofię. Odwiedziła też wtedy San Francisco. Jej specjalizacja naukowa jest związana z krwią. Potem odkryto wirusa HIV – przenoszonego przez krew. To był Jej kolejny kierunek badań naukowych.

Rozdział „Nieistniejące Imperium” piszę mąż Bohaterki. Pierwsze słowa to (str. 58): „Urodziłem się w Petersburgu, gdzie od kilku ojców pracowałem jako sekretarz naukowy Wielkiej Encyklopedii Rosyjskiej”.

Bohaterka z kolei opisuje podróż do Japonii – konferencja naukowa w Jichi Medical School. Przy okazji wizyty w klinikach i szpitalach. Na pewno Bohaterka znała język angielski; pisała prace naukowe, bywała na stażach, wygłaszała referaty na konferencjach... Czy znała hiszpański? Znalazłem Jej publikacje po hiszpańsku... Ojciec Bohaterki zdawał maturę w Moskwie po rosyjsku, studiował w Glasgow i zdawał egzaminy po angielsku, publikacje często pisał po francusku, znał też niemiecki. Bohaterka miała zatem dobre wzory.

Esej – to recenzja książki i coś więcej. Nie będą omawiane wszystkie wyprawy opisane na ponad 300 stronach. Jedyne jeszcze uwagi to - podróż do Glasgow (1959), razem z ojcem. Powodem wyprawy było odebranie przez ojca doktoratu Honoris Causa tamtejszego Uniwersytetu. Eseista mieszkał w Glasgow przez 2 miesiące w trakcie, stażów po doktoracie. W książce [10] jest zdjęcie z tej uroczystości. Uhonorowanych było kilka osób

---

równocześnie. Jedną z osobistości był słynny malarz francuski Marc Chagall³. Warto zwrócić uwagę iż w naszej serii mamy podserię Bohaterek, które zostały wyróżnione tym tytułem. Osoby te nie muszą być naukowcami, jak sama nazwa mówi to tytuł „honorowy”. Ojciec Bohaterki studiował w Glasgow w roku akademickim 1913/1914. Zajął 2-gą lokatę w rankingu studentów którzy ukończyli pierwszy rok! Nie wrócił już tam, bo wybuchła I wojna światowa. Uczelnia gdzie spędził jeden rok akademicki przypominała sobie o nim, gdy był już u szczytu sławy.

Zofia pisze iż po ceremonii spędzili wieczór właśnie z Marc-iem. Był on wyznania mojżeszowego, pochodził z Rosji, a we Francji zmienił nazwisko (przynajmniej jego pisownię). W swoich obrazach często artystycznie przetwarzał widoki z wiosek ukraińskich czy białoruskich.

Opis ceremonii znajduje się na stronach 224-229. Inny z Laureatów to biochemik hiszpański Severo Ochoa, który kilka lat później dostał Nagrodę Nobla, wybór był zatem trafny, uhonorowano kogoś znaczącego! Uniwersytet przyznaje tytuły dwóch rodzajów: LLD - w zakresie prawa oraz DD - Doktor Świętej Teologii. Marc, który dostał typ LLD, narzekał iż nie czuje się zbyt prawnikiem. Gdy dowiedział się iż mógłby ewentualnie być wyróżniony w dziedzinie „teologii” - poczuł się lepiej i był wdzięczny Prof. Kuratowskiemu za zgłębienie szczegółów uroczystości.

Rozdział o Glasgow kończy się notką, iż Bohaterka z mężem pojechała znowu do Glasgow oraz Szkocji 20 lat później. Obserwowała zmiany w tym mieście, które z górniczo-stoczniowego przekształciło się w IT, nauki i sztuki - utworzono 2 inne uniwersytety - Caledonian oraz Strathclyde, na którym bywał eseista. Zbudowano studia telewizyjne, sale koncertowe itp. Bohaterka była nad jeziorami Loch Lomond koło Glasgow (tu też był eseista) oraz nad słynnym Loch Ness, (loch to jezioro po Szkocku).

Czy politycy powinni znać obce języki? Czy politycy powinni znać wiele krajów? Bohaterka była senatorką przez 3 kadencje. Potem została dyplomatką - ambasadorem RP w Republice Południowej Afryki. Kiedyś miałem nauczycielkę angielskiego - afrykanerkę. Okazało się, że po przejęciu władzy przez ludność rdzenną rozważano wprowadzenie w kraju innego języka niż angielski!! W końcu okazało się, że jest kilka propozycji, języki bardzo się różniły. Jest tam zatem urzędowy język angielski. Warto, aby ambasador znał język kraju gdzie ma pracować.

Polecam zapoznać się z Postacią Bohaterki niniejszego odcinka.

---

³ https://pl.wikipedia.org/wiki/Marc_Chagall; informacje w Wikipedii.

LITERATURA DODATKOWA

1. Zofia Kuratowska: "Krwinka, krew, życie." Wiedza Powszechna, Warszawa 1971.
2. Zofia Kuratowska: "AIDS nowa choroba." *Biblioteka Wiedzy Współczesnej. Omega* (1986).
3. Kuratowska, Zofia: „Krwinki białe – obrońcy czy wrogowie.
4. Grzegorz Jaszuński, Zofia Kuratowska: Czarny Prezydent, Rewolucja w RPA, Oficyna Wydawnicza RYTM, Warszawa,
5. Drewniak, Emilia. *Wpływ kobiet na politykę państwa: na przykładzie Polski i Hiszpanii*. Vol. 60. Promotor, 2015.
6. Pawlikowska–Brożek, Zofia. "Wykaz profesorów i docentów matematyki pracujących w polskich uczelniach w latach 1919–1939." *Wiadomości Matematyczne* 24.02 (2017): 219–223.

/w języku hiszpańskim!!/

7. KURATOWSKA, Zofia. La igualdad en los programas políticos. In: *Foro Internacional "Mujer, Poder Político y Desarrollo": Sevilla, 8, 9, 10 y 11 de septiembre de 1992*. Instituto de la Mujer, 1994. p. 119–122.
8. ŚLUSARCZYK, Magdalena. Mujeres en la realidad social polaca. desde el siglo xIx hasta la actualidad1. *Del autoritarismo a la democracia*, 2014, 277.

/inne/

9. WOJNAROWSKI, Józef; **ZAWIŚLAK, Stanisław**: Kazimierz Kuratowski—Biography and Genesis of the Theorem on Planar Graphs. In: *Graph-Based Modelling in Engineering*. Springer, Cham, 2017. p. 233–246.
10. Kazimierz Kuratowski: Notatki do autobiografii, Czytelnik, Warszawa, 1981.
11. Hugo Steinhaus: Wspomnienia i zapiski, Oficyna Wydawnicza Atut, 2010.
12. Kazimierz Kuratowski: Pół wieku matematyki polskiej 1920–1970. Wspomnienia i refleksje, Omega, Wiedza Powszechna, Warszawa, 1970.

ŚLADAMI BOHATERKI I JEJ OJCA I INNE

BARCELONA – jedno z miejsc, które odwiedziła i opisała Bohaterka

Las Ramblas

Teatr

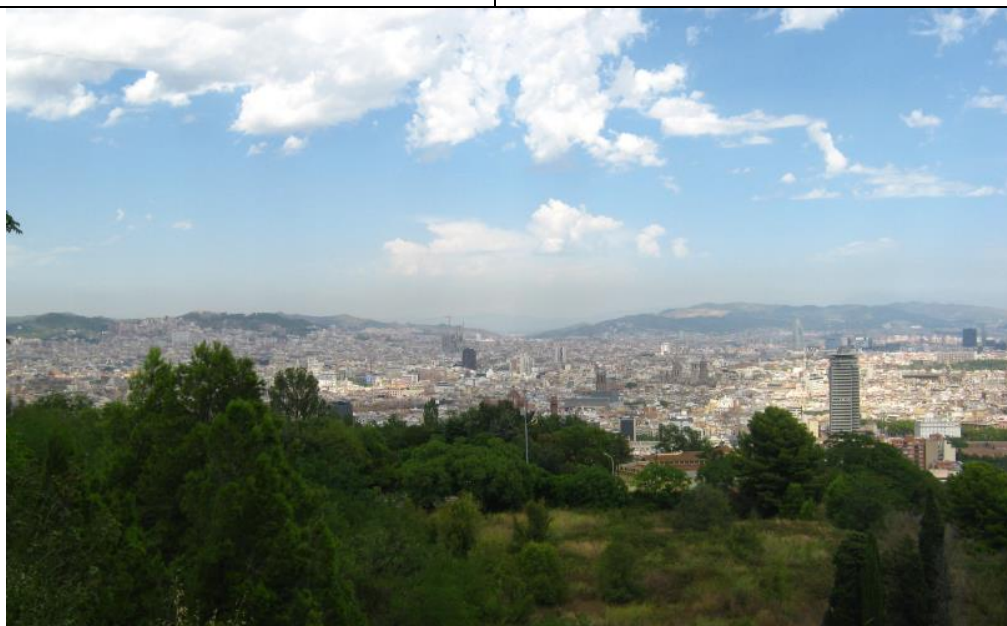
Sala wystawowa

Ratusz

Panorama Barcelony - różne kierunki

Uniwersytet Warszawski – miejsce pracy Ojca Bohaterki

Lwów – kawiarnia „Szkocka” – gdzie spotykali się matematycy i dyskutowali nierozwiązane problemy, gdzie bywał Ojciec naszej Bohaterki

ZOFIA KURATOWSKA

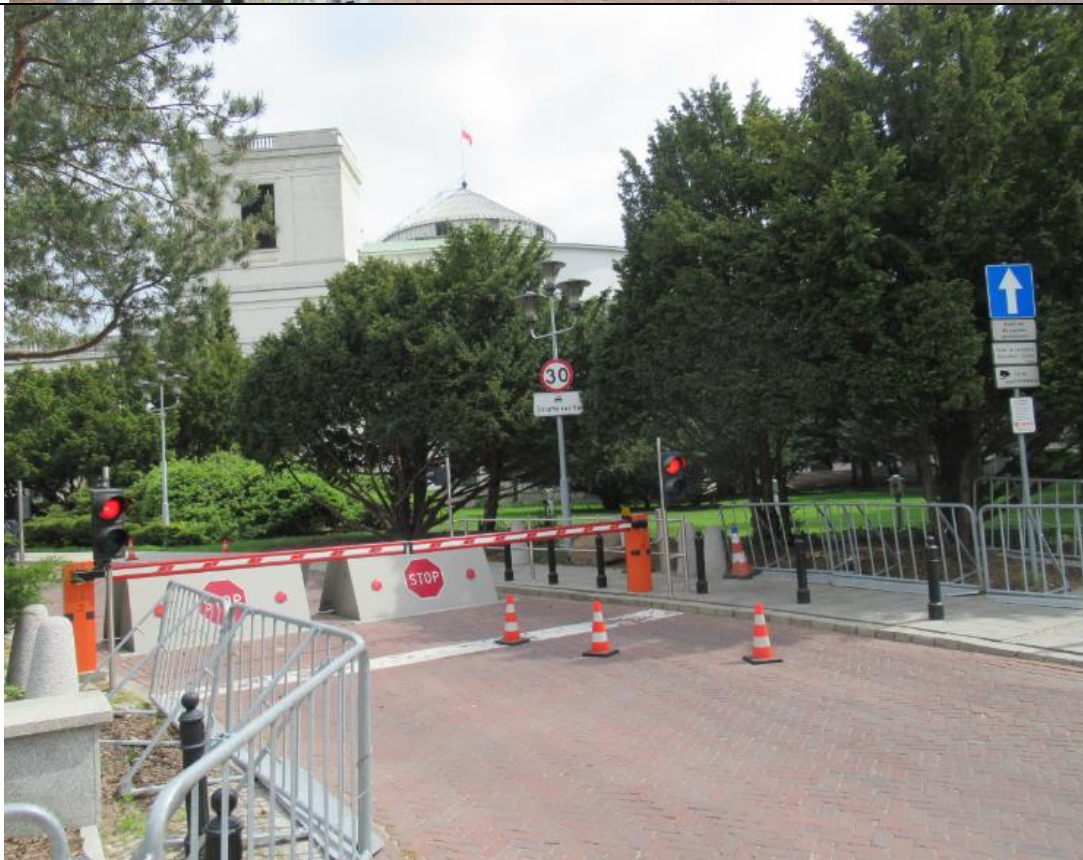
SEJM RP

ZOFIA KURATOWSKA

Sejm – różne bariery, aby w samochodach nie wwożono kłosa

ZOFIA KURATOWSKA

Ambasada Kanady w Warszawie

W Warszawie powstał skwer Zofii Kuratowskiej – lekarki i legendarnej opozycjonistki. Tablicę z jego nazwą odsłonięto we wtorek przy ulicy Stawki w dniu 5 października 2018. Natomiast we wtorek, 9 października, o godz. 11.00 odbyła się uroczystość dla przedstawicieli mediów związana z nadaniem skwerowi imienia *Zofii Kuratowskiej*.

Z poprzednich odcinków Serii wiadomo, że skwer w Warszawie ma także Karolina Lanckorońska.

Zdjęcia – autor eseju; szawislak@ath.bielsko.pl;